HOMILIA

Solemnitat dels Sants Fructuós, Auguri i Eulogi. Catedral de Tarragona, 21 de gener de 2024

Lectures: Dn 3,14-20.91-92.95, Sl 33,2-9,
He 10,32-36, Jn 17,11b-19

Molt estimats Vicaris Generals, vicaris episcopals, degà i membres del capítol catedral, estimats preveres i diaques, estimada Coral. Benvolguts i estimats amics de l'Associació Cultural Sant Fructuós. Estimat Poble Sant de Déu. Celebrem avui amb goig la festa dels coneguts sant Fructuós, bisbe de Tarragona, i els seus diaques, Auguri i Eulogi, els primers màrtirs cristians documentats de la península ibèrica.

A la celebració eucarística de tal dia fa un any, recordàvem com el culte als sants màrtirs Fructuós, Auguri i Eulogi estigué molt present a Tarragona i a la península, ja abans de la invasió musulmana. Dèiem també com la seva festa ocupa un lloc rellevant en el cèlebre *Oracional festiu* hispànic, de finals del segle VII o començaments del segle VIII, ara conservat a la catedral de Verona, en el nord d'Itàlia. Afirmàvem també com aquest *Oracional* anomenat de Verona, escrit per a ús litúrgic d'una església de la ciutat de Tarragona, vers l'any 700, no és un llibre pròpiament tarragoní sinó una còpia adaptada per a la ciutat de Tarragona d'un original toledà, amb tota una sèrie d'afegitons propis.

L'ofici dels tres màrtirs tarragonins que trobem en *l'Oracional* de Verona, és col·locat en el dia 21 de gener, que és el dia del seu *natalis*. Hi trobem fins a 5 misses dedicades als nostres sants, amb un total, 23 oracions, nombre força excepcional, que mostra de l'exuberància i riquesa de l'ofici dels nostres màrtirs. En elles, hi trobem també la comparació que es fa del martiri del bisbe i dels dos diaques a l'amfiteatre tarragoní, amb l'escena bíblica del capítol tercer del Llibre de Daniel, que avui hem escoltat a la primera lectura, on el rei Nabucodonosor manà tirar a la fornal de Babilònia els tres joves jueus, escena també evocada en les mateixes actes martirials.

D'altra banda, ens preguntàvem també quan *l'Oracional* passà de Tarragona a la catedral de Verona. Basant-se en la presència de les relíquies de sant Fructuós a Camogli, a la Ligúria, i en tradicions locals, podem afirmar amb tota probabilitat que les relíquies del sant i el manuscrit de Verona haurien estat traslladats a la Ligúria italiana per l'arquebisbe sant Pròsper de Tarragona en fugir dels àrabs, poc després de l'any 711. D'aquí el culte que trobem dels sants màrtirs en aquesta zona del nord d'Itàlia. El patró de Camogli és sant Pròsper i, en el monestir de sant Fructuós de Capodimonte de la mateixa població es guarden les relíquies de sant Fructuós, d'on en van provenir les que ara tenim a Tarragona. A més, la parròquia més gran de Gènova es troba dedicada a sant Fructuós i als seus diaques Auguri i Eulogi. Precisament, la setmana passada, vaig tenir el goig i l'honor de poder ser a Gènova, a Camogli i a Capodimonte, on vam celebrar la festa de Sant Fructuós i on, amb una profunda emoció, vam poder participar de la litúrgia i de diversos actes d'agermanament.

Avui, en aquesta celebració, seguint les aportacions fetes en el Congrés que va tenir lloc a Tarragona l'any 2008, amb el títol *Pau, Fructuós i el cristianisme primitiu a Tarragona (segles I-VIII)*, i sobretot del treball de l'eminent historiador i liturgista Dr. Miquel dels Sants Gros, voldria completar el que vaig dir l'any passat amb algunes notes complementàries. *L'Oracional* de Verona, a més del gran ofici a honor dels màrtirs tarragonins, ens dóna notícies molt importants, úniques, sobre la topografia de les antigues esglésies paleocristianes de la ciutat de Tarragona, una d'elles explícitament relacionada amb el culte als tres màrtirs, restes que en son ben visibles a l'amfiteatre.

En *l'Oracional* hi trobem dues rúbriques, col·locades el diumenge abans de l'inici de la Quaresma, indicant que s'iniciaven els quaranta dies quaresmals amb els seus dejunis i la prohibició de menjar carn. Tot això convertí aquest diumenge en el del comiat de l'Al·leluia, que ja no podria ser cantat fins la propera nit de Pasqua, en la celebració de la Vetlla Pasqual. Ara bé, a *l'Oracional* de Verona, per a aquest dia, no conté el ritus de la clausura del baptisteri —que només podia fer el bisbe—, tal com urgia el XVII Concili de Toledo celebrat el 694, manant que s'acomplís a totes les esglésies episcopals d'Hispània i de la Gàl·lia Narbonesa. Es tractava de fer una processó fins al baptisteri, presidits pel bisbe, per a tancar-lo i segellar-lo fins el Dijous Sant, a fi d'indicar que en el temps de Quaresma, fora del cas d'extrema necessitat, no es podia batejar ningú. El fet que no s'hi trobi el ritus de clausura del baptisteri indica que aquest ritual no pot considerar-se com el llibre utilitzat a la Catedral de Tarragona, sinó que era per a alguna de les esglésies de la ciutat. Amb tot, en el nostre *Oracional* hi trobem assenyalada per a aquest dia una litúrgia estacional, amb algunes indicacions precioses d'antigues esglésies paleocristianes de la ciutat. Sembla que hi hauria una processó matinal que, després de l'ofici, aniria d'una església de la ciutat fins a l'església de sant Fructuós a l'amfiteatre. No sabem a quin sant era dedicada aquesta església, però, per l'afegitó de l'antic ofici de sant Hipòlit en *l'Oracional*, es pot suggerir que aquest màrtir romà n'era el sant titular. A més, també procediria d'aquesta església *l'Oracional* de Verona, del qual hem intentat exposar tot el que conté en honor dels nostres màrtirs. Arribats a l'església de sant Fructuós, *l'Oracional* indica que una oració pensada originàriament per ser dita a la *Sancta Iherusalem*, és a dir, a la catedral visigòtica —que ocuparia l'actual presbiteri més les dependències exteriors a l'absis—, aquesta oració sigui dita en arribar a Sant Fructuós. Després, segurament, en aquesta església de l'amfiteatre, se celebraria l'eucaristia, donat que la pregària no porta la seva corresponent benedicció dels fidels com a ritu de comiat. El títol de *Sancta Iherusalem* donat a les esglésies catedrals podria venir del fet de considerar el seu altar com si fos 1'antiga Arca de 1'Aliança del Temple de Jerusalem.

Si seguim *l'Oracional*, al final de l'ofici de vespres d'aquesta diada, hi trobem l'esment del comiat de l'Al·leluia. Es fa al·lusió a les aigües baptismals i amb al·lusions evidents al ritu de tancar i segellar el baptisteri de la catedral. Però, com s'ha dit, no hi trobem el ritus pròpiament dit de tancar el baptisteri a la catedral. Amb tot, aquí, però, la segona rúbrica pròpia de *l'Oracional*, diu que la pregària i la benedicció, han de ser resades no en el baptisteri de la catedral de Tarragona sinó en una església de la ciutat dedicada a l'apòstol

sant Pere. És impossible de saber si després de l'estació en aquesta església, la processó continuava fins el baptisteri catedralici.

Les dues rúbriques són, doncs, molt valuoses perquè ens fan saber que la catedral de Tarragona, com totes les altres del regne visigòtic, era anomenada la *Sancta Iherusalem*, i que, a més, a la ciutat hi havia tres altres esglésies: la de sant Fructuós, la de sant Pere, i l'església —ben segur dedicada a Sant Hipòlit— d'on sortia la comitiva processional que, en lloc de pujar fins la catedral, en acabar l'ofici matinal, només anava fins a l'església de sant Fructuós i, a la tarda, en acabar les segones vespres de la diada anava en processó fins a l'església de sant Pere, que sembla que, com la de sant Hipòlit, estaria a l'alçada de l'antic circ, aprofitant probablement, algun dels arcs del mateix.

Molt estimats i estimades. Tant l'any passat com aquest, he rememorat aquesta aportació documental excepcional i única de la nostra antigor cristiana, perquè siguem més conscients de l'extraordinari llegat arqueològic i històric que tenim en relació a la nostra fe cristiana. Adoneu-vos com la processó prèvia a la Quaresma que trobem en les esglésies episcopals visigòtiques per a tancar la pila baptismal, aquí a Tarragona, a finals del segle VII, reconstrueix un itinerari que va per diverses esglésies paleocristianes de la ciutat amb un punt culminant que és l'església de sant Fructuós de l'amfiteatre. Una vegada més se subratlla la importància dels nostres primers màrtirs en la vida cristiana de la ciutat abans de la invasió musulmana. Mirem, doncs, de ser conscients d'aquest llegat vinculat als nostres sants màrtirs, perquè, contemplant-lo, admirant-lo i meditant-lo, sapiguem quins son els nostres fonaments eclesials, per poder també acarar adequadament el nostre present i futur.

La memòria històrica dels sants màrtirs Fructuós, Auguri i Eulogi ens parlen de la importància de la santedat per a la vida del cristià. Però, en aquest punt, ens podríem ara fer una pregunta: què vol dir ser sants? «Sant» és, per a la Bíblia, el millor nom de Déu, expressió de la seva transcendència que es destaca, a més, quan es repeteix tres vegades: «Sant, sant, sant, és el Senyor, Déu de l'univers...», cantem a cada eucaristia. La santedat és com un sinònim de Déu mateix. Quan en el Parenostre diem «sigui santificat el vostre nom», volem dir que sigui respectada i glorificada la veritat de Déu, donat que el mateix nom no és una etiqueta mudable per als hebreus, sinó l'expressió de la veritable realitat de les coses. Aleshores, entenem allò que ens ha dit Jesús a l'Evangeli d'avui: «Ells no són del món, com jo tampoc no en sóc [...]. Consagra'ls en la veritat» (Jn 17,14.17). Que els qui són de Jesús quedin consagrats en la veritat de Déu: això vol dir ser sants. Ser sants vol dir, en realitat, alguna cosa semblant a ser divins. I, quan la Bíblia defineix que «Déu és amor» (1Jn 4,20), o com hem cantat en el Salm, «tasteu i veureu que n'és de bo el Senyor», l'expressió «ser sants» convergeix amb el famós manament de Jesús que clausura tot el sermó de la muntanya: «Sigueu bons del tot —o sigueu misericordiosos— com ho és el vostre Pare Celestial.

Hi ha una encantadora i poc freqüent expressió d'afecte, que té una estructura semblant a la definició bíblica de Déu acabada d'esmentar: aquest és dir «ets un amor». La persona que ho diu no expressa una atracció personal o eròtica, ni una gran admiració ni amor de parella: expressa simplement gratitud. I una gratitud sorpresa; una sensació d'haver rebut molt, però immerescudament i sense possibilitat de pagar-ho per molt que ho vulgui. I, si hem

dit que això de «ser sants» volia dir, en realitat, alguna cosa com «ser divins», que siguem com Déu, perquè Déu és amor, ara podem necessitar encara més aquest significat: quan ens diuen que siguem sants, ens volen dir «que siguem un amor» per a tothom, en el sentit explicat (cf. José I. González Faus, «Sigueu sants?», *La Vanguardia*, 17-XII-2023, pàg. 43).

Potser, a voltes, hem idealitzat excessivament els nostres sants oficials que, sovint, hem fet servir molt més com a intercessors de qui aprofitar-nos que com a veritables provocadors per a les nostres vides. Mirem la vida dels nostres primers màrtirs, Fructuós, Auguri i Eulogi. Històricament, al llarg dels segles, l'Església ens els ha posat al nostre davant perquè la seva vida i el seu testimoni de fe esdevingués una provocació per a les nostres pròpies vides. Mirem doncs de ser com ells. Que, com ells, siguem un amor. Així s'anirà estenent l'Església catòlica, d'orient a occident, com indicava sant Fructuós el dia del seu martiri.

Molt estimats i estimades. En celebrar avui la solemnitat dels nostres sants màrtirs Fructuós, Auguri i Eulogi, no oblidem, doncs, la nostra missió profètica i testimonial, mirem de ser un amor per a tothom, encara que a vegades això ens porti a un conflicte amb el món, com ens indicava la Carta als Hebreus que hem llegit a la segona lectura i el mateix Evangeli de sant Joan que se'ns ha proclamat. Que el llegat històric cristià que tenim com a Església de Tarragona i que avui, en aquesta homilia n'hem glossat tan sols un breu capítol, ens estimuli a tots nosaltres a ser-hi fidels, tot donant per amor la nostra vida, és a dir, sent sants de veritat. Amén.